

Події

**«Центр науки»
презентовано в УГСП**

С. 5

Вища освіта

Секрет успіху

С. 15-17

Рецензія

**Новий
міждисциплінарний
словник**

С. 23

Форум якості освіти 2024: пропозиції для подолання освітніх втрат

Організований до Всесвітнього дня якості 14 листопада Форум якості освіти став підсумковим заходом з розроблення пропозицій для подолання освітніх втрат за результатами II етапу загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти, що здійснене за допомогою методу тестування учнів 6 і 8 класів з математики та української мови.

З вітальним словом виступив перший заступник міністра освіти і науки України **Євген Кудрявець**: «Соціальний капітал є одним із найважливіших для повоєнного відновлення України. Від того, як зараз підтримуватимемо дітей, молодь, розумітимемо їхні потреби, зокрема освітні, залежить майбутнє країни. Тому дослідження якості освіти – важливий інструмент, що допомагає виокремити конкретні проблеми у сфері освіти, і найголовніше – визначити, чи ефективно працюють освітні політики та як їх можна поліпшити для пришвидшення розвитку».

«Дослідження є вкрай важливими для будь-якої системи. Вони дають підстави для дії, щоб вплинути на ситуацію. Вражає, скільки Уряд України інвестував у відновлення очного навчання, там де це безпечно. І результати досліджень демонструють, як перехід до очного навчання позитивно впливає на результати навчання. Та варто враховувати й особливу роль, яку відіграють технології та цифрова освіта, особливо в ці складні часи, сприяючи успішності учнів», – зазначив **Альваро Фортін**, в.о. Керівника секції освіти ЮНІСЕФ в Україні.

«Після представлення ключових результатів моніторингового дослідження проведено регіональні заходи, щоб докладно розглянути локальні особливості. Освітняни в п'яти макрорегіонах Захід, Північ, Схід, Центр і Південь напрацьовували практичні рекомендації для подолання освітніх втрат, спричинених війною, на рівні шкіл і громад. Ці розробки мають відобразитися і в державній політиці», – зауважив Голова Державної служби якості освіти України **Руслан Гурак**.

Учасники Форуму долучилися до панельних дискусій про освітні політики, які б сприяли резильєнтності системи освіти в умовах повномасштабної війни, зокрема й урахувавши дані, зібрані внаслідок моніторингових досліджень та інституційних аудитів закладів освіти.

У межах Форуму відбулося три сесії:

«Діагностика та подолання освітніх втрат: резильєнтність шкіл у сучасних умовах»;

«Гнучкість системи освіти: «нетипові» освітні програми – нові можливості для закладів загальної середньої освіти»;

«Резильєнтність системи фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану».

Історія успіху

Кафедра позашкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова – єдина в Україні з професійної підготовки педагогів позашкільної освіти. Її заснування стало історичною місією університету. Архівні дані Київського педагогічного інституту (нині – УДУ імені Михайла Драгоманова) свідчать, що на початку ХХ ст. в університеті функціонував позашкільний відділ.

Діяльність кафедри позашкільної освіти пов'язана з функціонуванням цієї сфери як окремого складника системи освіти, діяльністю закладів позашкільної освіти і значною потребою у підготовці майбутніх педагогів позашкільної освіти.

Про надзвичайні напрацювання й успіхи унікальної кафедри – розмова з її керівником, доктором педагогічних наук, професором *Оленою Биковською*.

– Шановна Олено Володимирівно! Коли і як відбулося офіційне відкриття кафедри?

– Кафедра позашкільної освіти створена у 2012 р. Рішення прийнято вченою радою університету під керівництвом ректора, академіка **Віктора Андрущенка** від 25.09.2012 р., наказ НПУ імені М.П. Драгоманова від 01.10.2012 р. № 492 «Про створення кафедри позашкільної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова».

24 грудня 2012 р. відбулося офіційне відкриття кафедри позашкільної освіти, участь у якому брали представники Офісу Президента України, Верховної Ради України, Міністерства освіти і науки України, керівництво, викладачі та студенти університету, директори, педагоги та вихованці закладів позашкільної освіти.

Окреслено і девіз кафедри позашкільної освіти: «З нами – успіх! За нами – майбутнє!». За 11 років кафедра позашкільної освіти пройшла шлях розвитку до утвердження її як важливого інституту в освітньому просторі України з підготовки фахівців для системи позашкільної освіти.

– Бути першим – завжди честь, але і неймовірна відповідальність. Якими є основні підходи до функціонування кафедри?

– Це якісна вища освіта, активна науково-дослідна і міжнародна діяльність, розвиток студентського самоврядування та змістовна практична підготовка студентів.

Як базовий структурний підрозділ Факультету соціології та соціальної політики УДУ імені Михайла Драгоманова кафедра здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за галуззю знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки за освітніми програмами

з позашкільної освіти на трьох рівнях вищої освіти: першому (бакалаврському), другому (магістерському) та третьому (освітньо-науковому), за денною та заочною формами навчання. Нині за освітніми програмами з позашкільної освіти навчається понад 150 здобувачів вищої освіти.

Усі освітні програми, які реалізує кафедра позашкільної освіти є першими в Україні, вони успішно пройшли акредитацію Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти: у 2020 р. – ОПП «Позашкільна освіта» другого (магістерського), 2022 р. – ОПП «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського), 2024 р. – ОНП «Позашкільна освіта» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

– Якими є особливості освітніх програм з позашкільної освіти?

– По-перше, системний характер. По-друге, практикоорієнтованість. На кожному з рівнів вищої освіти після успішного опанування освітньої програми студенти здобувають освітню та професійну кваліфікації, що дозволяє їм здійснити працевлаштування.

Особливістю ОПП «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня є прикладний характер освітньої програми з орієнтацією на формування індивідуальної освітньої траєкторії та соціальних навичок (soft skills) здобувачів вищої освіти.

Мета ОПП «Позашкільна освіта» другого (магістерського) рівня – це підготовка фахівців, здатних розв'язувати актуальні проблеми, складні задачі дослідницького

та /або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук, освітнього менеджменту та освітньої практики позашкільної освіти. Особливістю ОПП «Позашкільна освіта» другого (магістерського) рівня – багатoproфільність.

Варто відзначити, що ОНП «Позашкільна освіта» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – це підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних розв'язувати комплексні проблеми в професійній та /або дослідницько-інноваційній діяльності у галузі позашкільної освіти; дослідницький характер з орієнтацією на навчання через дослідження, академічну свободу.

– Знаю, що на кафедрі започатковано курси підвищення кваліфікації. Зупиніться на цьому більш детально.

– У 2023 р. на запити практиків позашкільної освіти на кафедрі запрацювали курси підвищення кваліфікації, основна мета яких – розвиток професійної компетентності науково-педагогічних і педагогічних працівників з позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.

Програма курсів підвищення кваліфікації включає 180 год (6 кредитів ЄКТС) і спрямована на широкий спектр питань позашкільної освіти, серед яких нормативно-правові, організаційно-управлінські та навчально-методичні положення

позашкільної освіти. У межах курсів слухачі опановують такі теми: «Нормативно-правове забезпечення позашкільної освіти», «Управління закладами позашкільної освіти», «Якість позашкільної освіти», «Теорія і методика позашкільної освіти», «Організація освітнього процесу в закладах позашкільної освіти», «Тренінгові технології у позашкільній освіті». На завершення слухачі отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації.

Закінчення. Початок на с. 14

– Працівники кафедри – активні учасники наукових заходів і освітянських подій. Як Вам вдалося сформувати таку команду?

– На кафедрі позашкільної освіти працюють високопрофесійні фахівці, які поєднують високий рівень кваліфікації з високими моральними якостями.

Це чудові знавці своєї справи – професор **Василь Каричковський**, доцент **Лариса Оружа**, доктор філософії **Олександр Шевченко**, викладач **Тамара Паливода**.

Окремо варто відзначити, що кафедра позашкільної освіти до організації освітнього процесу активно залучає професіоналів-практиків, експертів галузі освіта, представників роботодавців.

– Саме ви були від самого початку прихильником, неймовірним ентузіастом й ініціатором відкриття кафедри позашкільної освіти...

– Мені випала честь бути у витоків ідеї та очолити кафедру позашкільної освіти. Але була й велика підтримка – з боку ректора, академіка Віктора Андрущенка, президента НАПН України, академіка **Василя Кременя**, Інституту проблем виховання НАПН України, освітянської громадськості.

– Щоб здійснити підготовку здобувачів за зазначеними напрямками, зокрема науково-дослідницьким, самим викладачам потрібно бути активними дослідниками!

– Кафедра позашкільної освіти здійснює плідну науково-дослідницьку діяльність. Основна її мета – інтелектуальна творча співпраця команди кафедри, спрямована на одержання і використання нових знань у галузі педагогіки позашкільної освіти. Напрямок – «Зміст, форми, методи і засоби фахової підготовки вчителів», наукова проблема – «Зміст і методика підготовки педагогів позашкільної освіти».

Окремо увагу приділено науковій роботі студентів, які беруть активну участь у конференціях, семінарах та інших наукових заходах, публікують свої тези і статті тощо.

За грантом Президента України

організовано і проведено наукове дослідження «Розроблення сучасної концепції позашкільної освіти в умовах децентралізації» (Розпорядження Президента України № 114 /2017-рп від 29.05.2017 р.).

Також кафедра позашкільної освіти здійснює реалізацію експерименту на виконання наказу МОН України від 24.10.2022 р. № 944 «Про проведення експерименту за темою «Дуальне навчання в професійній підготовці педагогічних працівників позашкільної освіти» у жовтні 2022 – травні 2027 років».

Варто відзначити, що кафедра позашкільної освіти постійно публікує результати досліджень як в Україні, так і за кордоном.

У 2024 р. колективна праця «Концепція позашкільної освіти в умовах воєнного стану» отримала Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 129349.

– Кафедра позашкільної освіти є активним організатором і учасником науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів українського та міжнародного рівнів. Ви ведете облік цієї діяльності?

– За останні 10 років кафедра позашкільної освіти організувала і взяла участь у понад 400 наукових, науково-методичних заходах з проблематики позашкільної освіти, діяльності закладів у сучасних умовах, професійної підготовки педагогів позашкільної освіти.

Знаковий науковий захід – міжнародна науково-практична конференція «Наукова еліта у розвитку держав», яка цьогоріч проходила вже всьоме.

Важливим проєктом кафедри позашкільної освіти є організація і проведення з 2020 р. постійного Методологічного семінару з позашкільної освіти, метою

якого є обговорення актуальних питань. Участь у семінарі за ці роки взяло понад 35 **тис.** учасників, а відео набрало понад 100 **тис.** переглядів.

Стало традиційним і щорічне проведення 25 вересня Всеукраїнських форумів до Дня позашкільля.

Раз на два роки кафедра позашкільної освіти успішно проводить Всеукраїнську виставку-конкурс дитячих робіт художньо-естетичного та науково-технічного напрямку «Талановиті! Наполегливі! Успішні!»

Визначним проєктом кафедри позашкільної освіти є «Університет юного педагога», який був започаткований у 2021 р. з метою підтримки учнів, які мають схильність до педагогічної діяльності, а також

проведення педагогічної професійної орієнтації, надання рекомендацій до вступу в УДУ імені Михайла Драгоманова.

Методична робота кафедри спрямована на спільне розроблення та апробацію навчально-методичних матеріалів з питань позашкільної освіти, підготовки педагогів позашкільної освіти тощо.

У 2024 р. 36 програм навчальних дисциплін кафедри позашкільної освіти було затвер-

джено вченою радою УДУ імені Михайла Драгоманова, серед них такі: «Педагогіка позашкільної освіти», «Вступ до позашкільної освіти», «Нормативно-правове забезпечення позашкільної освіти», «Система позашкільної освіти», «Історія позашкільної освіти», «Організаційно-масова робота ЗПО», «Інформаційно-методична робота ЗПО», «Методика позашкільної освіти», «Управління закладом позашкільної освіти», «Якість позашкільної освіти» та ін.

Також у 2024 р. навчальні програми з позашкільної освіти, які розробили науково-педагогічні працівники кафедри позашкільної освіти Биковська О.В., Каричковський В.Д., Оружа Л.В., Шевченко О.А., Паливода Т.Г. успішно пройшли експертизу Експертної комісії з позашкільної освіти МОН України та отримали гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі».

– У цьому році кафедра позашкільної освіти успішно реалізовувала міжнародний проєкт «Студентський гуманітарний

діалог Україна – Польща». Але ж співпраця з польськими колегами є традиційною?

– Саме цього року відповідно до Договору між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про Українсько-Польську Раду обміну молоддю від 09.09.2015 р., Календарного плану реалізації проєктів у рамках здійснення Українсько-Польських обмінів молоддю у 2024 р., затвердженого наказом Мінмолодьспорт України № 4892 (зі змінами) від 06.08.2024 р. кафедра здобула перемогу у конкурсі й реалізовувала проєкт «Студентський гуманітарний діалог Україна – Польща» (наказ Мінмолодьспорт України «Про реалізацію проєкту «Студентський гуманітарний діалог Україна – Польща» № 6207 від 04.10.2024 р.).

Для реалізації проєкту з української сторони було залучено УДУ імені Михайла Драгоманова, кафедру позашкільної освіти; Генеральне Консульство України в Кракові; Міжнародну асоціацію позашкільної освіти; з польської сторони – Університет Комісії Народної Освіти у Кракові (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Інститут педагогіки (Instytut Pedagogiki UKEN); Мерія Кракова (Rada Miasta Krakowa); Центр Молоді імені Генрика Джордана (Centrum Młodzieży im. dr. Henryka Jordana); Воеводська публічна бібліотека у Кракові (Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie). Мета проєкту – зміцнення міжкультурного розуміння та співпраці між студентами України та Польщі через організацію культурних обмінів, дискусій та спільних проєктів, спрямованих на

підвищення взаємоповаги та гуманізації освіти серед молоді обох країн.

У межах проєкту «Студентський гуманітарний діалог Україна – Польща» протягом 13-17.10.2024 р. відбувся візит української делегації у м. Краків, де члени делегації взяли участь в урочистому відкритті навчального року в Університеті Комісії Народної Освіти у Кракові, зустрілися з представниками зазначених у проєкті сторін, презентували діяльність, провели брифінг з польськими студентами.

– Ви вже торкнулися міжнародної співпраці, що є системною і плідною. Що відбулося в цій царині за останній час?

– Дійсно, кафедра позашкільної освіти співпрацює із закладами освіти та організаціями таких іноземних держав, як Болгарія, Литва, Польща, Словаччина, Казахстан, Чехія й ін. Основна мета міжнародного співробітництва – розвиток

позашкільної освіти в умовах суспільних трансформацій.

У рамках міжнародної співпраці з іноземними колегами реалізуються спільні проєкти, організовано й проведено конференції, семінари, опубліковано наукові статті, проведено відкриті лекції, зустрічі, обмін досвідом викладачів і студентів та ін.

Варто відзначити, що у співпраці з Краківським університетом імені Комісії народної освіти у Кракові (Республіка Польща) тривають наукові дослідження, стажування, взаємне публікування наукових статей в українських і польських виданнях й ін.

Так, у межах програми міжнародної академічної мобільності реалізується Міжнародна освітньо-наукова програма «Позашкільна освіта України та Польщі: розвиток співпраці».

Протягом 10 років викладачі і студенти кафедри позашкільної освіти у співпраці з Центром дітей Болгарії (Республіка Болгарія) беруть участь у Міжнародному проєкті з позашкільної освіти, програмі творчих канікул Республіки Болгарія «Давайте творити разом». Відбувається ознайомлення з особливостями позашкільної освіти Республіки Болгарія, сучасними практиками роботи зі здобувачами освіти у вільний час, розвитку творчих здібностей вихованців, учнів і здобувачів у галузі науки, техніки, спорту та мистецтва.

Міжнародні партнери кафедри позашкільної освіти входять до Ради стейкхолдерів освітніх програм з позашкільної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова, беруть активну участь у наукових заходах тощо.

– Шановна Олено Володимирівно! На щастя, багато встигли за одну розмову, але, дякуючи Вам за інтерв'ю, висловлю сподівання на подальші творчі контакти. Успіхів Вам і всій творчій команді кафедри позашкільної освіти!

Лідія ТКАЧЕНКО,
«ОІС»

